

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే

॥ ద్విపంచాశః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ద్విపంచాశః సర్గః ॥

ధూమ్రాక్షస్య యుద్ధం తస్య హనుమతా వధశ్చ

ధూమ్రాక్షం ప్రేక్ష్య నిర్యాంతం రాక్షసం భీమవిక్రమం ।
వినేదుర్వానరాః సర్వే ప్రహృష్టా యుద్ధకాంక్షిణః ॥ 6.52.1 ॥

తేషాం సుతుములం యుద్ధం సంజజ్ఞే కపిరక్షసాం ।
అన్యోన్యం పాదపైర్ఘోరైర్నిఘ్నతాం శూలముద్గరైః ॥ 6.52.2 ॥

రాక్షసైర్వానరా ఘోరా వినికృతాః సమంతతః ।
వానరై రాక్షసాశ్చాపి ద్రుమైర్భూమిసమీకృతాః ॥ 6.52.3 ॥

రాక్షసాస్త్యభిసంక్రుద్ధా వానరాన్ నిశితైః శరైః ।
వివ్యధుర్ఘోరసంకాశైః కంకపత్తైరజిహ్మగైః ॥ 6.52.4 ॥

తే గదాభిశ్చ భీమాభిః పట్టిశైః కూటముద్గరైః ।
ఘోరైశ్చ పరిఘైశ్చిత్రైస్త్రీశూలైశ్చాపి సంశ్రితైః ॥ 6.52.5 ॥

విదార్యమాణా రక్షోభిర్వానరాస్తే మహాబలాః ।
అమర్షజనితోద్ధర్షాశ్చక్రుః కర్మాణ్యభీతవత్ ॥ 6.52.6 ॥

శరనిర్భిన్నగాత్రాస్తే శూలనిర్భిన్నదేహినః ।
జగృహుస్తే ద్రుమాంస్తత్ర శిలాశ్చ హరియూథపాః ॥ 6.52.7 ॥

తే భీమవేగా హరయో నర్దమానాస్తతస్తతః |
మమంథూ రాక్షసాన్ వీరాన్ నామాని చ బభాషిరే || 6.52.8 ||

తద్ బభూవాద్భుతం ఘోరం యుద్ధం వానరరక్షసాం |
శిలాభిర్వివిధాభిశ్చ బహుశాఖైశ్చ పాదపైః || 6.52.9 ||

రాక్షసా మథితాః కేచిద్ వానరైర్జితకాశిభిః |
ప్రవేమూ రుధిరం కేచిన్ముఖై రుధిరభోజనాః || 6.52.10 ||

పార్శ్వేషు దారితాః కేచిత్ కేచిద్ రాశీకృతా ద్రుమైః |
శిలాభిశ్చార్ణితాః కేచిత్ కేచిద్ దంతైర్విదారితాః || 6.52.11 ||

ధ్వజైర్విమథితైర్భగ్నైః ఖడ్గైశ్చ వినిపాతితైః |
రథైర్విధ్వంసితైః కేచిద్ వ్యథితా రజనీచరాః || 6.52.12 ||

గజేంద్రైః పర్వతాకారైః పర్వతాగ్రైర్వనౌకసాం |
మథితైర్వాజిభిః కీర్ణం సారోహైర్వసుధాతలం || 6.52.13 ||

వానరైర్భీమవిక్రాంతైరాప్లుత్యోత్పుత్య వేగితైః |
రాక్షసాః కరజైస్తీక్ష్ణైర్ముఖేషు వినిదారితాః || 6.52.14 ||

విషణ్ణవదనా భూయో విప్రకీర్ణశిరోరుహాః |
మూఢాః శోణితగంధేన నిపేతుర్ధరణీతలే || 6.52.15 ||

అన్యే తు పరమక్రుధా రాక్షసా భీమవిక్రమాః |
తలైరేవాభిధావంతి వజ్రస్పర్శసమైర్హరీన్ || 6.52.16 ||

వానరైః పాతయంతస్తే వేగితా వేగవత్తరైః |
ముష్టిభిశ్చరణైర్దంతైః పాదపైశ్చావపోథితాః || 6.52.17 ||

సైన్యం తు విద్రుతం దృష్ట్వా ధూమ్రాక్షో రాక్షసర్షభః |
రోషేణ కదనం చక్రే వానరాణాం యుయుత్సతాం || 6.52.18 ||

ప్రాసైః ప్రమథితాః కేచిద్ వానరాః శోణితస్తవాః |
ముద్గరైరాహతాః కేచిత్ పతితా ధరణీతలే || 6.52.19 ||

పరిఘైర్మథితాః కేచిద్ భిందిపాలైశ్చ దారితాః |
పట్టిశైర్మథితాః కేచిద్ విహ్వలంతో గతాసవః || 6.52.20 ||

కేచిద్ వినిహతా భూమౌ రుధిరార్ద్రా వనౌకసః |
కేచిద్ విద్రావితా నష్టాః సంక్రుద్ధై రాక్షసైర్యుధి || 6.52.21 ||

విభిన్నహృదయాః కేచిదేకపార్శ్వేన శాయితాః |
విదారితాస్త్రిశూలైశ్చ కేచిదాంత్రైర్వినిఃసృతాః || 6.52.22 ||

తత్ సుభీమం మహద్యుద్ధం హరిరాక్షససంకులం |
ప్రబభౌ శస్త్రబహులం శిలాపాదపసంకులం || 6.52.23 ||

ధనుర్జ్యాతంత్రిమధురం హిక్కాతాలసమన్వితం |
మందస్తనితగీతం తద్ యుద్ధగాంధర్వమాబభౌ || 6.52.24 ||

ధూమ్రాక్షస్తు ధనుష్పాణిర్వానరాన్ రణమూర్ధని |
హసన్ విద్రావయామాస దిశస్తాంఛరవృష్టిభిః || 6.52.25 ||

ధూమ్రాక్షేణార్దితం సైన్యం వ్యథితం ప్రేక్ష్య మారుతిః |
అభ్యవర్తత సంక్రుద్ధః ప్రగృహ్య విపులాం శిలాం || 6.52.26 ||

క్రోధాద్ ద్విగుణతామ్రాక్షః పితుస్తుల్యపరాక్రమః |
శిలాం తాం పాతయామాస ధూమ్రాక్షస్య రథం ప్రతి || 6.52.27 ||

ఆపతంతీం శిలాం దృష్ట్వా గదాముద్యమ్య సంభ్రమాత్ |
రథాదాప్లుత్య వేగేన వసుధాయాం వ్యతిష్ఠత || 6.52.28 ||

సా ప్రమథ్య రథం తస్య నిపపాత శిలా భువి |
సచక్రకూబరం సాశ్వం సధ్వజం సశరాసనం || 6.52.29 ||

స భంక్త్వా తు రథం తస్య హనూమాన్ మారుతాత్మజః |
రక్షసాం కదనం చక్రే సస్కంధవిటపైర్దుమైః || 6.52.30 ||

విభిన్నశిరసో భూత్వా రాక్షసా రుధిరోక్షితాః |
ద్రుమైః ప్రమథితాశ్చాన్యే నిపేతుర్ధరణీతలే || 6.52.31 ||

విద్రావ్య రాక్షసం సైన్యం హనూమాన్ మారుతాత్మజః |
గిరేః శిఖరమాదాయ ధూమ్రాక్షమభిదుద్రువే || 6.52.32 ||

తమాపతంతం ధూమ్రాక్షో గదాముద్యమ్య వీర్యవాన్ |
వినర్థమానః సహసా హనూమంతమభిద్రవత్ || 6.52.33 ||

తస్య క్రుద్ధస్య రోషేణ గదాం తాం బహుకంటకాం |
పాతయామాస ధూమ్రాక్షో మస్తకేఽథ హనూమతః || 6.52.34 ||

తాడితః స తయా తత్ర గదయా భీమవేగయా |
స కపిర్మారుతబలస్తం ప్రహారమచింతయన్ || 6.52.35 ||

ధూమ్రాక్షస్య శిరోమధ్యే గిరిశృంగమపాతయత్ |
స విస్ఫారితసర్వాంగో గిరిశృంగేణ తాడితః || 6.52.36 ||

పపాత సహసా భూమౌ వికీర్ణ ఇవ పర్వతః |
ధూమ్రాక్షం నిహతం దృష్ట్వా హతశేషా నిశాచరాః |
త్రస్తాః ప్రవివిశుర్లంకాం వధ్యమానాః ప్లవంగమైః || 6.52.37 ||

స తు పవనసుతో నిహత్య శత్రూన్

క్షతజవహాః సరితశ్చ సంవికీర్య |

రిపువధజనితశ్రమో మహాత్మా

ముదమగమత్ కపిభిః సుపూజ్యమానః || 6.52.38 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే ద్విపంచాశః సర్గః ||